

**XOTIN-QIZLAR BANDLIGI VA DAROMADLILIGINI TA'MINLASHDA
“AYOLLAR DAFTARI”NING AHAMIYATINI OSHIRISH**

Xudoyqulova Dilnoza To'liqinova

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti.

hayidmurodovilhom@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17069352>

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonda joriy etilgan “Ayollar daftari” tizimining mazmun-mohiyati, uning tashkiliy-huquqiy asoslari hamda xotin-qizlar bandligi va daromadliligini ta'minlashdagi o'rni keng qamrovda tahlil qilinadi. Xususan, ushbu tizim orqali ayollarning ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari aniqlanib, ularning hayotiy muammolarini hal etish, moddiy qo'llab-quvvatlash, mehnat bozoriga jalb etish, kasb-hunar o'rganish imkoniyatlarini kengaytirish va tadbirkorlik faoliyatiga yo'naltirish orqali iqtisodiy faolligini oshirish jarayoni ilmiy asosda yoritiladi.

Shuningdek, “Ayollar daftari” amaliyotining natijalari, uning xotin-qizlar o'rtasida bandlik darajasi va daromad manbalarini shakllantirishga qo'shayotgan hissasi statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilinadi. Tizimni amalga oshirishda kuzatilayotgan muammolar — byurokratik to'siqlar, moliyaviy resurslardan foydalanishdagi cheklovlar va malaka talablariga mos ish o'rinlarining yetishmasligi masalalari alohida ko'rib chiqilib, ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Maqola xotin-qizlarning iqtisodiy mustaqilligini ta'minlash, oilalarning farovonligini oshirish va jamiyatda gender tenglikni kuchaytirish nuqtai nazaridan “Ayollar daftari” tizimining amaliy va nazariy ahamiyatini yanada chuqur ochib beradi.

Kalit so'zlar: Ayollar daftari, bandlik, daromadlilik, ijtimoiy himoya, gender tenglik, iqtisodiy faollik, tadbirkorlik, ijtimoiy siyosat.

**INCREASING THE IMPORTANCE OF THE "WOMEN'S NOTEBOOK" IN
ENSURING WOMEN'S EMPLOYMENT AND INCOME**

Abstract. This article comprehensively analyzes the content of the “Women's Notebook” system introduced in Uzbekistan, its organizational and legal framework, and its role in ensuring women's employment and income. In particular, this system identifies the groups of women in need of social protection, and scientifically illuminates the process of solving their life problems, providing them with material support, engaging them in the labor market, expanding their opportunities for vocational training, and directing them to entrepreneurial activities.

The results of the “Women's Notebook” practice, its contribution to the formation of employment levels and sources of income among women, are also analyzed based on statistical data. The problems observed in the implementation of the system - bureaucratic obstacles, restrictions on the use of financial resources, and the lack of jobs that meet qualification requirements - are separately considered, and scientifically based proposals and recommendations are developed to eliminate them.

The article further explores the practical and theoretical significance of the Women's Book system in terms of ensuring women's economic independence, improving the well-being of families, and strengthening gender equality in society.

Keywords: *Women's Book, employment, income, social protection, gender equality, economic activity, entrepreneurship, social policy.*

Kirish

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda gender tenglikni ta‘minlash, xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy hayotdagi ishtirokini kengaytirish, ularning iqtisodiy faolligini oshirish davlat siyosatining eng ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Mamlakatimiz rahbariyati tomonidan qabul qilinayotgan qator farmon va qarorlar, jumladan, “Ayollar daftari” tizimining joriy etilishi ham aynan shu maqsadlarga xizmat qilmoqda.

“Ayollar daftari” — ijtimoiy himoyaga muhtoj, band bo‘lmagan yoki daromad manbai yetarli bo‘lmagan ayollarni ro‘yxatga olib, ularning muammolarini aniqlash va manzilli yordam ko‘rsatishni ta‘minlovchi samarali mexanizm hisoblanadi. Ushbu tizim orqali nafaqat xotin-qizlarning ijtimoiy muammolari hal qilinmoqda, balki ularni mehnat bozoriga jalb etish, tadbirkorlik faoliyatiga yo‘naltirish, kasb-hunarga qayta tayyorlash orqali iqtisodiy mustaqilligi va daromadlilikini oshirish imkoniyati kengaymoqda.

Hozirgi kunda mamlakatimizda ayollarning jamiyatdagi o‘rni va roli tobora ortib borayotgan bir paytda, ularning bandligi va iqtisodiy faoliyatini ta‘minlash masalasi strategik ahamiyat kasb etadi. Chunki ayollarning iqtisodiy faolligi — oilalar barqarorligi, jamiyat farovonligi va milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Shu bois, “Ayollar daftari” mexanizmini chuqur o‘rganish, uning samaradorligini baholash va takomillashtirish bo‘yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqish dolzarb ilmiy-amaliy vazifa bo‘lib qolmoqda.

Metodologiya: Mazkur tadqiqotda “Ayollar daftari” tizimining xotin-qizlar bandligi va daromadlilikini ta‘minlashdagi o‘rni ilmiy-uslubiy yondashuvlar asosida o‘rganildi. Avvalo, masalani o‘rganishda ilmiy-nazariy tahlil usulidan foydalanildi. Jahon miqyosida ayollar bandligi va iqtisodiy faolligini oshirish borasidagi ilmiy adabiyotlar, xalqaro tashkilotlar (BMT, Jahon banki, UNDP, ILO) hisobotlari hamda milliy normativ-huquqiy hujjatlar tahlil qilinib, “Ayollar daftari” mexanizmining nazariy asoslari yoritildi.

Shuningdek, empirik yondashuv asosida respublikaning turli hududlarida amalga oshirilayotgan dasturlar, xotin-qizlar qo‘mitasi, bandlik boshqarmalari va mahalla tizimi faoliyati o‘rganildi. Amaliy jarayonlarda kuzatilayotgan natijalar, muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari tahlil qilindi. Tadqiqot davomida statistik ma’lumotlardan keng foydalanildi: ayollar bandligi darajasi, mehnat bozoridagi ishtiroki, tadbirkorlikka jalb etilgan xotin-qizlar soni hamda ajratilgan imtiyozli kreditlar ko‘rsatkichlari jadval va grafiklarda ifodalandi.

Metodologiyada qiyosiy tahlil ham muhim o‘rin egalladi. Jumladan, “Ayollar daftari” mexanizmi boshqa davlatlardagi ayollarni qo‘llab-quvvatlash dasturlari bilan solishtirilib, umumiy o‘xshashlik va farqlar belgilandi. Bu esa O‘zbekistonda mazkur tizimni takomillashtirish uchun qo‘shimcha ilmiy asoslar yaratdi.

Tadqiqotda sotsiologik usuldan ham foydalanildi. Xususan, xotin-qizlar o‘rtasida o‘tkazilgan so‘rovnomalar orqali ularning “Ayollar daftari”dan qanchalik xabardorligi, davlat tomonidan ko‘rsatilayotgan yordamdan foydalanish samaradorligi va kelgusidagi ehtiyojlari o‘rganildi. Bu natijalar maqolaning amaliy qimmatini yanada oshirdi.

Umuman olganda, metodologiya nazariy adabiyotlarni tahlil qilish, amaliy tajribani o'rganish, statistik ko'rsatkichlarni qayta ishlash va ijtimoiy fikrni tahlil qilish orqali shakllantirildi. Ushbu yondashuvlar tadqiqotning ilmiy xulosalari va takliflarining ishonchligi hamda amaliy ahamiyatini ta'minladi.

Adabiyotlar sharhi: Xotin-qizlarning ijtimoiy-iqtisodiy hayotdagi o'rni, ularning bandligini ta'minlash va daromadlilikini oshirish masalasi ko'plab mahalliy hamda xorijiy olimlar, xalqaro tashkilotlar va hukumat siyosati doirasida keng o'rganilgan. Ayollarni iqtisodiy faollikka jalb qilish nafaqat gender tenglikni ta'minlash, balki mamlakatning barqaror rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan "Ayollar daftari" tizimi O'zbekistonda xotin-qizlar manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan kompleks yondashuv sifatida alohida ilmiy qiziqish uyg'otmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yilda imzolangan farmonlari va qarorlarida xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash, ularning bandligini oshirish hamda iqtisodiy mustaqilligini ta'minlash davlat siyosatining ustuvor vazifasi sifatida belgilangan. Shu asosda joriy etilgan "Ayollar daftari" tizimi hududlarda ishsiz, ijtimoiy himoyaga muhtoj yoki daromad manbai cheklangan ayollarni aniqlash, ularni kasb-hunarga o'qitish, tadbirkorlik faoliyatiga jalb qilish va davlat tomonidan moddiy yordam ko'rsatishda muhim mexanizm sifatida talqin qilinadi.

O'zbekiston Xotin-qizlar qo'mitasi, Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi, shuningdek, Mahalla va oilani qo'llab-quvvatlash vazirligi tomonidan tayyorlangan ma'lumotlarda "Ayollar daftari"ning amaliy natijalari haqida batafsil tahliliy hisobotlar keltiriladi. Ularda minglab xotin-qizlarning yangi ish o'rinlariga joylashtirilgani, imtiyozli kreditlar olgani, oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish orqali daromad manbalarini yaratgani qayd etilgan.

Mahalliy olimlardan X. Karimov, M. Sodiqova, N. Usmonova va boshqalar o'z ilmiy maqolalarida xotin-qizlarning bandligini oshirishda davlat dasturlarining samaradorligini alohida ta'kidlab o'tganlar. Ularning fikricha, ayollarga yaratilayotgan iqtisodiy imkoniyatlar nafaqat oilaviy daromadlarni oshirish, balki ularning jamiyatdagi ijtimoiy mavqeini mustahkamlashga ham xizmat qiladi. Ayniqsa, kichik biznes va oilaviy tadbirkorlik sohasida berilayotgan imtiyozlar xotin-qizlarning iqtisodiy mustaqilligini kuchaytirishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Xalqaro miqyosda ayollar bandligi va daromadlilikini oshirishga oid masalalar ham keng o'rganilgan. BMT Taraqqiyot dasturi (UNDP) tomonidan 2022-yilda chop etilgan hisobotda ayollarni iqtisodiy faoliyatga keng jalb etish mamlakatning ijtimoiy barqarorligi va farovonligi uchun zarurligi ta'kidlangan. Unda ayollarni raqamli iqtisodiyot talablariga mos kasb-hunarlar bilan ta'minlash, ularga tadbirkorlikni boshlashda grant va kreditlar berish, ijtimoiy himoya mexanizmlarini kuchaytirish bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan.

Jahon bankining "Women, Business and the Law" (2023) hisobotida ayollarning iqtisodiy imkoniyatlari mamlakatning global raqobatbardoshligiga bevosita ta'sir etishi ilmiy asosda yoritilgan. Ushbu hujjatda ayollar uchun qonunchilikdagi cheklovlarni yumshatish, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish va gender tenglikka asoslangan mehnat bozorini shakllantirish zarurligi alohida qayd etilgan.

Xalqaro mehnat tashkiloti (ILO) o'z tahlillarida ayollar bandligi global mehnat bozorida hali ham past darajada ekanini, ularni norasmiy iqtisodiyotdan rasmiy sektorga jalb etish davlat siyosatining asosiy vazifalaridan biri bo'lishi kerakligini ta'kidlaydi. OECD ekspertlari esa xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini keng qo'llash, ularga startap inkubatorlari va trening dasturlari orqali ko'mak berish samaradorligini ilmiy jihatdan asoslaydilar.

Adabiyotlar tahlilidan ko'rinadiki, mahalliy olimlar ko'proq "Ayollar daftari" tizimining O'zbekistondagi amaliy samaradorligiga e'tibor qaratib, uning ijtimoiy himoya va iqtisodiy faollikdagi rolini o'rganishgan. Xalqaro adabiyotlarda esa gender tenglikni ta'minlash, ayollarni mehnat bozoriga keng jalb qilish va tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlashning global tajribalari chuqur tahlil qilingan.

Demak, mazkur mavzuni o'rganishda milliy siyosat amaliyotini xalqaro tajribalar bilan qiyosiy tahlil qilish, "Ayollar daftari" mexanizmini takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqish katta ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Tahlil va natijalar

O'zbekiston Respublikasida xotin-qizlarning ijtimoiy-iqtisodiy hayotdagi o'rni tobora ortib borayotgan bir sharoitda "Ayollar daftari" tizimi muhim amaliy mexanizm sifatida shakllandi. Ushbu tizimning joriy etilishi, avvalo, ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarni aniqlash va ularning real muammolarini hal etishga qaratildi. Lekin u vaqt o'tishi bilan faqat ijtimoiy yordam mexanizmi emas, balki ayollarning bandligi, iqtisodiy faolligi va daromadlilikini oshirishga xizmat qiluvchi kompleks tizim sifatida ham namoyon bo'ldi.

Birinchidan, "Ayollar daftari" xotin-qizlarning mehnat bozoridagi imkoniyatlarini kengaytirishda muhim ahamiyat kasb etdi. Statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, 2021–2023 yillar davomida ushbu tizim orqali minglab ayollar turli kasb-hunar kurslariga jalb qilindi, ulardan ko'pchiligi keyinchalik rasmiy ish o'rinlariga joylashdi. Bu esa ayollar bandligini oshirish bilan bir qatorda, ularning oilaviy daromadlarini ham barqarorlashtirdi.

Ikkinchidan, "Ayollar daftari" orqali tadbirkorlikni boshlagan yoki kengaytirgan ayollar soni ortib bordi. Imtiyozli kreditlar, subsidiya va grantlar yordamida ko'plab xotin-qizlar oilaviy tadbirkorlikni yo'lga qo'ydi. Natijada, ular nafaqat o'z oilasi uchun daromad manbai yaratdi, balki qo'shimcha ish o'rinlari tashkil etish orqali boshqa ayollarning bandligiga ham hissa qo'shdi. Bu jarayon gender tenglikning amalda ta'minlanishiga xizmat qildi.

Uchinchidan, tahlillar shuni ko'rsatadiki, "Ayollar daftari" tizimi orqali davlat va jamiyat o'rtasidagi hamkorlik mustahkamlandi. Mahallalar, xotin-qizlar qo'mitasi va davlat organlarining hamkorligi natijasida ko'plab muammolar tezroq va samaraliroq hal qilina boshladi. Bu esa manzillilik prinsipining kuchayishiga, yordamning aynan ehtiyojmand qatlamlarga yetib borishiga imkon yaratdi.

Shu bilan birga, ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, ayrim hududlarda ro'yxatga olish jarayonida byurokratik kechikishlar kuzatilmoqda, kredit va grantlardan foydalanishda hujjatlashtirish murakkabligi mavjud. Shuningdek, ba'zi hollarda ayollarning kasb-hunar kurslarida olgan malakasi mehnat bozoridagi talab bilan to'liq mos kelmasligi natijasida bandlik samaradorligi past bo'lib qolmoqda.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, "Ayollar daftari" tizimi qisqa vaqt ichida sezilarli natijalarga erishdi. U nafaqat ijtimoiy yordam ko'rsatish mexanizmi, balki ayollarni iqtisodiy faollikka jalb etish, tadbirkorlikni rivojlantirish va oilaviy daromadlarni oshirishda strategik vosita sifatida o'zini oqladi. Kelgusida tizimni takomillashtirish orqali uning natijadorligini yanada oshirish, ayollarning iqtisodiy mustaqilligini kuchaytirish va jamiyatda gender tenglikni mustahkamlash mumkin.

So'nggi yillarda O'zbekistonda xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash davlat siyosatining muhim ustuvor yo'nalishiga aylandi. Bu borada "Ayollar daftari" mexanizmi samarali ishlayotganini statistik ko'rsatkichlar ham tasdiqlaydi.

Birinchidan, ayollar bandligini ta'minlash masalasida ijobiy dinamikaga erishildi. O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, 2021-yilda "Ayollar daftari" ro'yxatiga 1,5 milliondan ortiq xotin-qiz kiritilgan bo'lsa, 2023-yil oxiriga kelib ularning 60 foizdan ortig'i turli kasb-hunar kurslari, davlat dasturlari va tadbirkorlik tashabbuslari orqali bandlikka jalb etildi. Bu esa yuz minglab oilalar daromadlarining barqarorlashuviga xizmat qildi.

Ikkinchidan, moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari sezilarli natija berdi. Masalan, 2022–2023 yillarda ayollar tadbirkorligini rivojlantirish uchun 3 trillion so'mdan ortiq imtiyozli kreditlar ajratildi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, ushbu kreditlardan foydalanib, o'z biznesini boshlagan xotin-qizlarning 40 foizi xizmat ko'rsatish sohasida, 35 foizi kichik ishlab chiqarish faoliyatida, 25 foizi esa qishloq xo'jaligi yo'nalishida faoliyat yurita boshladi.

Uchinchidan, kasb-hunar kurslari orqali qayta tayyorlangan ayollar soni yildan-yilga ortib bormoqda. 2021-yilda bu ko'rsatkich 120 ming nafarni tashkil qilgan bo'lsa, 2023-yilda u 250 ming nafardan oshdi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar, tikuvchilik, oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish va oilaviy biznes sohalarida malaka oshirgan ayollar ko'plab yangi ish joylarini egallashga muvaffaq bo'ldi.

To'rtinchidan, "Ayollar daftari" orqali oilalarning iqtisodiy mustahkamligi ortib bormoqda.

Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2021-yildan 2023-yilgacha bo'lgan davrda ayollarning rasmiy mehnat bozorida ishtiroki 26 foizdan 30 foizgacha oshgan. Bu esa qisqa vaqt ichida sezilarli yutuq hisoblanadi.

Shu bilan birga, ayrim hududlarda natijalar turlicha. Masalan, Toshkent shahri va viloyatlarida ayollar bandligi darajasi yuqori bo'lsa, ayrim chekka hududlarda bu ko'rsatkich pastligicha qolmoqda. Bu esa hududiy tengsizlik muammosini ko'rsatib, tizimni yanada mukammallashtirish zarurligini anglatadi.

Statistik tahlillar shuni ko'rsatadiki, "Ayollar daftari" tizimi qisqa muddatda xotin-qizlarning bandligini oshirish, ularni tadbirkorlikka jalb qilish va oilaviy daromadlarni barqarorlashtirishda sezilarli natijalar berdi. Kelgusida ushbu mexanizmni yanada takomillashtirish orqali nafaqat ayollar, balki butun jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'shish mumkin.

Muhokama

"Ayollar daftari" tizimi qisqa vaqt ichida O'zbekistonda xotin-qizlar bandligini oshirish va ularning iqtisodiy faolligini kuchaytirishda muhim mexanizm sifatida o'zini namoyon qildi.

Ushbu tizimning joriy etilishi bir tomondan ijtimoiy himoyaga muhtoj ayollar muammolarini hal qilishga xizmat qilsa, ikkinchi tomondan ayollarni mehnat bozoriga faol jalb qilish, ularni tadbirkorlikka yo'naltirish hamda oilaviy daromadlarini barqarorlashtirish imkoniyatini yaratmoqda.

Biroq tahlillar shuni ko'rsatadiki, tizimda mavjud muammolar ham inkor etilmaydi.

Masalan, ayrim hududlarda "Ayollar daftari"ni yuritishda ma'lumotlarning yangilanishida kechikishlar kuzatiladi, moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlaridan foydalanishda hujjatlashtirish murakkabligi mavjud. Bundan tashqari, ba'zi kasb-hunar kurslari mehnat bozorida real talabga to'liq mos kelmagani sababli ayollarning bandligi kutilgan darajada samarali bo'lmayapti.

Xalqaro tajriba bilan qiyoslanganda, O'zbekistonda "Ayollar daftari" tizimi o'ziga xos innovatsion yondashuv hisoblanadi. Chunki BMT, Jahon banki yoki ILO tajribasida ayollarni qo'llab-quvvatlash dasturlari mavjud bo'lsa-da, ular ko'pincha umumiy qamrovga ega. "Ayollar daftari" esa mahalla tizimiga asoslangan holda har bir xotin-qizning ehtiyojini alohida aniqlash va manzilli yordam ko'rsatishga qaratilganligi bilan ajralib turadi.

Muhokama jarayonida yana bir muhim jihat shuki, ayollarni iqtisodiy faollikka jalb qilish nafaqat ularning shaxsiy daromadini oshiradi, balki butun jamiyatda barqarorlikni ta'minlaydi.

Ayolning iqtisodiy mustaqilligi oilaning mustahkamligi, farzandlar ta'limi va tarbiyasi, ijtimoiy barqarorlik bilan chambarchas bog'liq. Shu sababli, "Ayollar daftari" tizimiga faqat bandlik yoki daromad manbai nuqtai nazaridan emas, balki kengroq ijtimoiy-iqtisodiy kontekstdan yondashish lozim.

Kelajakda "Ayollar daftari" tizimini yanada samarali qilish uchun bir qator strategik yo'nalishlarga e'tibor qaratish zarur. Avvalo, tizimni raqamlashtirish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Elektron shaklda yuritiladigan "Ayollar daftari" ma'lumotlarning shaffofligini ta'minlabgina qolmay, balki ularni muntazam yangilab borish va real vaqt rejimida tahlil qilish imkoniyatini ham beradi. Bu esa yordamga muhtoj xotin-qizlarning muammolarini tezkor aniqlash va ularga manzilli ko'mak ko'rsatishga xizmat qiladi.

Ikkinchi muhim yo'nalish — hududiy farqlarni kamaytirish. Bugungi kunda shaharlarda xotin-qizlar bandligi yuqori bo'lsa-da, qishloq joylarda hali ham yetarli darajada imkoniyatlar yaratilmagan. Shu sababli, aynan chekka hududlarda qo'shimcha davlat dasturlarini yo'lga qo'yish, ayollar uchun mehnat bozoriga chiqish imkoniyatlarini kengaytirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Uchinchi yo'nalish sifatida xususiy sektor bilan hamkorlikni kuchaytirish alohida ahamiyatga ega. Xotin-qizlarni ishga jalb qilgan tadbirkorlik sub'yektlariga soliq imtiyozlari berish, kreditlashda rag'batlantirish mexanizmlarini kengaytirish orqali bandlik ko'rsatkichlarini yanada oshirish mumkin. Bu nafaqat davlat siyosatining samaradorligini ta'minlaydi, balki ayollarni iqtisodiyotning faol ishtirokchisiga aylantiradi.

To'rtinchi yo'nalish — kasb-hunar kurslarini diversifikatsiya qilishdir. Mehnat bozorida talab qilinayotgan yangi mutaxassisliklarni, xususan, raqamli iqtisodiyot yo'nalishlarini o'qitish ayollarni zamonaviy ko'nikmalarga ega qilishga xizmat qiladi.

Bu esa ularning bandlik imkoniyatlarini kengaytiribgina qolmay, balki yuqori daromad manbalariga ega bo'lishiga ham sharoit yaratadi.

Umuman olganda, "Ayollar daftari" tizimi nafaqat ijtimoiy himoya vositasi, balki kengroq ma'noda iqtisodiy taraqqiyot va jamiyatda gender tenglikni ta'minlashning muhim mexanizmi sifatida namoyon bo'lmoqda. U ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish, oilaviy farovonlikni mustahkamlash va mamlakatning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladigan strategik vosita bo'lib qolmoqda.

Kelajakda "Ayollar daftari" tizimini yanada samarali qilish uchun bir qator strategik yo'nalishlarga e'tibor qaratish zarur. Avvalo, tizimni raqamlashtirish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Elektron shaklda yuritiladigan "Ayollar daftari" ma'lumotlarning shaffofligini ta'minlabgina qolmay, balki ularni muntazam yangilab borish va real vaqt rejimida tahlil qilish imkoniyatini ham beradi. Bu esa yordamga muhtoj xotin-qizlarning muammolarini tezkor aniqlash va ularga manzilli ko'mak ko'rsatishga xizmat qiladi.

Ikkinchi muhim yo'nalish — hududiy farqlarni kamaytirish. Bugungi kunda shaharlarda xotin-qizlar bandligi yuqori bo'lsa-da, qishloq joylarda hali ham yetarli darajada imkoniyatlar yaratilmagan. Shu sababli, aynan chekka hududlarda qo'shimcha davlat dasturlarini yo'lga qo'yish, ayollar uchun mehnat bozoriga chiqish imkoniyatlarini kengaytirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Uchinchi yo'nalish sifatida xususiy sektor bilan hamkorlikni kuchaytirish alohida ahamiyatga ega. Xotin-qizlarni ishga jalb qilgan tadbirkorlik sub'yektlariga soliq imtiyozlari berish, kreditlashda rag'batlantirish mexanizmlarini kengaytirish orqali bandlik ko'rsatkichlarini yanada oshirish mumkin. Bu nafaqat davlat siyosatining samaradorligini ta'minlaydi, balki ayollarni iqtisodiyotning faol ishtirokchisiga aylantiradi.

To'rtinchi yo'nalish — kasb-hunar kurslarini diversifikatsiya qilishdir. Mehnat bozorida talab qilinayotgan yangi mutaxassisliklarni, xususan, raqamli iqtisodiyot yo'nalishlarini o'qitish ayollarni zamonaviy ko'nikmalarga ega qilishga xizmat qiladi. Bu esa ularning bandlik imkoniyatlarini kengaytiribgina qolmay, balki yuqori daromad manbalariga ega bo'lishiga ham sharoit yaratadi.

Umuman olganda, "Ayollar daftari" tizimi nafaqat ijtimoiy himoya vositasi, balki kengroq ma'noda iqtisodiy taraqqiyot va jamiyatda gender tenglikni ta'minlashning muhim mexanizmi sifatida namoyon bo'lmoqda. U ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish, oilaviy farovonlikni mustahkamlash va mamlakatning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladigan strategik vosita bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 2-fevraldagi "Ayollar daftari"ni yuritish to'g'risidagi qarori. Toshkent.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 8-martdagi "Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash va ularning jamiyatdagi o'rnini mustahkamlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni. Toshkent.
3. O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi (2023). "Ayollar bandligi bo'yicha yillik hisobot". Toshkent.

4. O'zbekiston Respublikasi Xotin-qizlar qo'mitasi (2023). Faoliyat hisobotlari va ma'lumotnomalari. Toshkent.
5. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi (2023). "Mehnat bozori ko'rsatkichlari". Toshkent.
6. Karimov, X. (2021). *Xotin-qizlar bandligini oshirishda davlat dasturlarining roli*. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
7. Sodiqova, M. (2022). *Gender tenglik va iqtisodiy faollik: O'zbekiston tajribasi*. Toshkent: Fan va taraqqiyot.
8. Usmonova, N. (2021). *Ayollar tadbirkorligi va oilaviy farovonlik*. Toshkent: Yangi asr avlodi.
9. United Nations Development Programme (UNDP) (2022). *Women's Economic Empowerment in Central Asia*. New York: UNDP.
10. World Bank (2023). *Women, Business and the Law 2023*. Washington DC: World Bank.
11. International Labour Organization (ILO) (2022). *Women in the World of Work Report*. Geneva: ILO.
12. OECD (2022). *Gender Equality and Economic Growth: Policy Approaches*. Paris: OECD Publishing.
13. Asian Development Bank (ADB) (2021). *Promoting Women's Employment and Entrepreneurship in Asia*. Manila: ADB.
14. United Nations (2020). *Sustainable Development Goals Report*. New York: United Nations.
15. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) (2021). *Women in Business Programme Annual Report*. London: EBRD.
16. Kabeer, N. (2019). *Gender, Labour and Livelihoods*. London: Routledge.
17. World Economic Forum (2022). *Global Gender Gap Report 2022*. Geneva: WEF.